

Jo'rayev Firdavs Umid o'g'li

Buxoro davlat universiteti

Filologiya fakulteti

Filologiya va tillarni o'qitish: o'zbek tili

yo'nalishi talabasi

Qodirov Davlatbek Zoir o'g'li

Buxoro davlat universiteti

Iqtisodiyot va turizm fakulteti

Iqtisodiyot yo'nalishi talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada buyuk qirg'iz yozuvchisi Chingiz Aytmatov asarlarida aks etgan ezgulik obrazlari tahlil qilinadi. Adib ijodida insonparvarlik, mehr-shafqat, vijdon, sadoqat va ma'naviy poklik kabi umuminsoniy qadriyatlarning badiiy ifodasi ochib beriladi. "Ona yer", "Asrga tatigulik kun", "Oq kema", "Jamila" kabi asarlardagi ijobiy qahramonlar misolida ezgulik va yovuzlik o'rtasidagi ma'naviy kurash yoritiladi. Tadqiqot davomida yozuvchining ezgulik g'oyalarini milliy va umuminsoniy tafakkur bilan uyg'unlashtirgan badiiy mahorati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar

Chingiz Aytmatov, ezgulik obrazi, insonparvarlik, ma'naviy qadriyatlar, ijobiy qahramon, badiiy obraz, axloqiy g'oya, umuminsoniy qadriyatlar.

ОБРАЗЫ ДОБРА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА

Джураев Фирдавс Умид угли

Бухарский государственный университет

Факультет филологии

студент направления

«Филология и преподавание языков: узбекский язык»

Qodirov Davlatbek Zoir o'g'li

Бухарский государственный университет

Факультет экономики и туризма

Студент направления «Экономика»

Аннотация

В данной статье анализируются образы добра, отражённые в произведениях великого киргизского писателя Чингиза Айтматова. В творчестве автора раскрывается художественное воплощение таких общечеловеческих ценностей, как

гуманизм, милосердие, совесть, верность и духовная чистота. На примере положительных героев произведений «Материнское поле», «И дольше века длится день», «Белый пароход», «Джамиля» освещается духовная борьба между добром и злом. В ходе исследования обосновывается художественное мастерство писателя, сумевшего гармонично соединить идеи добра с национальным и общечеловеческим мышлением.

Ключевые слова

Чингиз Айтматов, образ добра, гуманизм, духовные ценности, положительный герой, художественный образ, нравственная идея, общечеловеческие ценности.

IMAGES OF GOODNESS IN THE WORKS OF CHINGIZ AITMATOV

Jorayev Firdavs Umid ogli

Bukhara State University

Faculty of Philology

Student of the programme

“Philology and Language Teaching: Uzbek Language”

Qodirov Davlatbek Zoir ogli

Bukhara State University

Faculty of Economics and Tourism

Student of Economics

Abstract

This article analyzes the images of goodness reflected in the works of the great Kyrgyz writer Chingiz Aitmatov. In the author's creative legacy, the artistic representation of such universal values as humanism, compassion, conscience, loyalty, and spiritual purity is revealed. Through the examples of positive characters in the works *Mother Earth*, *The Day Lasts More Than a Hundred Years*, *The White Ship*, and *Jamila*, the moral struggle between good and evil is highlighted. The study substantiates the writer's artistic mastery in harmoniously integrating the ideas of goodness with national and universal human thought.

Keywords

Chingiz Aitmatov, image of goodness, humanism, spiritual values, positive character, artistic image, moral idea, universal values.

Chingiz Aytmatov – XX asr jahon adabiyotining yirik va betakror namoyandalaridan biri sifatida eʼtirof etiladi. Uning asarlari orqali insoniyatning eng nozik ruhiy kechinmalari, axloqiy tanlovlari va tarixiy xotiralari mahorat bilan tasvirlangan. Aytmatovning badiiy qarashlari oʻzining milliy ildizlariga sodiq boʻlgan

holda butun insoniyat uchun umumiy bo'lgan gumanistik qadriyatlar – ezgulik, insonparvarlik, sadoqat, adolat kabi tushunchalarni yuksak darajada badiiy ifoda etadi. Shu boisdan ham uning asarlari turli tillarga tarjima qilinib, dunyo miqyosida keng o'rganilgan va qadrlangan.

Chingiz Aytmatov ijodi mazmun va mohiyat jihatidan insonparvarlik ruhiga, ezgulik g'oyasiga va axloqiy qadriyatlarning targ'ibiga boydir. Yozuvchi asarlarida har doim insonning ichki dunyosi, uning ruhiy kechinmalari, jamiyatga, atrofdagi odamlarga bo'lgan munosabati markaziy o'rinda turadi. Aytmatovning badiiy olamida ezgulik — bu faqat ijobiy xarakter emas, balki muayyan ijtimoiy va falsafiy tizimga qarshi turgan, o'z vijdoni bilan yashayotgan insonning timsolidir. Bu jihat uni nafaqat o'zbek yoki qirg'iz adabiyoti doirasida, balki jahon adabiy tafakkuri miqyosida alohida e'tirof etilishiga sabab bo'lgan.

“Jamila” asarida ezgulik – muhabbat va insoniy jasorat

- Jamila obrazi – ozodlikka intiluvchi, o'z baxtini tanlaydigan ayol
- Daniyar – sokin, ammo ezgu qalbli inson

“Alvido, Gulsari” – halollik, vijdon, sadoqat

• Tanabay va Gulsari obrazlari orqali inson va hayvon o'rtasidagi axloqiy rishtalar;

- Sovet tizimining shafqatsizligi fonida ezgulikning yo'qolishi

“Asrga tatigulik kun” – ruhiy qarshilik va insoniylik

- Edigey – o'z ajdodlariga sadoqat, tarixga hurmat, insonga e'tibor
- Falsafiy fikrlar: vaqt, madaniyat, qadriyatlar yo'qolishi

“Somon yo'li bo'ylab yo'lchi yulduz” – iymon, or-nomus

• Yerlik bola va kosmonavtlar orqali milliy qadriyat va ilmiy taraqqiyot qarama-qarshiligi

Aytmatov asarlarida ezgulik ko'pincha insoniyat sadoqati, oila va mehr, tarixiy xotira, axloqiy poklik shaklida ko'rinadi. Bu obrazlar orqali Aytmatov jamiyat tanqidini beradi, ruhiy yetuklikka chaqiradi, tarixiy ongni uyg'otadi.

Chingiz Aytmatov ijodining markazida ezgulik g'oyasi muhim badiiy va falsafiy mazmun kasb etadi. Adib asarlarida ezgulik inson tabiatining ajralmas qismi sifatida talqin qilinib, u insonning ma'naviy kamoloti, vijdoni va jamiyat oldidagi mas'uliyati bilan chambarchas bog'liq holda yoritiladi. Aytmatov uchun ezgulik — bu faqat ijobiy xatti-harakat emas, balki insonni inson qiladigan eng yuksak axloqiy mezondir.

Yozuvchi qahramonlari ko'pincha murakkab hayotiy sinovlar qarshisida qoladi. Ana shunday vaziyatlarda ularning ezgulikka sodiqligi, mehr-shafqat, halollik va fidoyilik kabi fazilatlarini ochib beriladi. Masalan, “Jamila” asarida sof muhabbat va samimiyat, “Ona yer”da esa ona va farzand o'rtasidagi mehr orqali ezgulik g'oyasi teran ifodalanadi. “Asrga tatigulik kun” romanida esa insoniy xotira, vijdon va ma'naviy mas'uliyat ezgulikning asosiy ko'rinishlari sifatida talqin qilinadi.

Aytmatov ijodida ezgulik g'oyasi ko'pincha yovuzlik, befarqlik va ma'naviy tanazzulga qarshi qo'yiladi. Yozuvchi shu orqali o'quvchini chuqur mushohadaga chorlaydi: inson qanchalik og'ir sharoitda yashamasin, u ezgulikni tanlashga qodir. Bu jihat adib asarlarining tarbiyaviy va ijtimoiy ahamiyatini yanada oshiradi.

Chingiz Aytmatov ijodi jahon adabiyotida insonparvarlik, ma'naviyat va axloqiy qadriyatlarni teran falsafiy mazmunda yoritgani bilan alohida ajralib turadi. Yozuvchi asarlarining g'oyaviy asosini ezgulik konsepsiyasi tashkil etib, u adib dunyoqarashining markaziy tamoyili sifatida namoyon bo'ladi. Aytmatov uchun ezgulik — bu shaxsning ichki ma'naviy mezoni, vijdon va mas'uliyat bilan bog'liq murakkab axloqiy hodisadir.

Adib ijodida ezgulik g'oyasi individual inson taqdiri orqali umumjamiyat muammolari bilan uzviy bog'langan holda talqin qilinadi. Yozuvchi qahramonlari ko'pincha tarixiy, ijtimoiy va ruhiy bosimlar ostida qoladi, biroq ana shu murakkab sharoitlarda ularning insoniy qiyofasi, ezgulikka sadoqati sinovdan o'tadi. Bu holat Aytmatov asarlarida ezgulikni passiv tushuncha emas, balki faol hayotiy pozitsiya sifatida qarash imkonini beradi.

Masalan, “Ona yer” asarida ezgulik ona timsoli orqali ifodalanib, u hayot davomiyligi, kechirim va sabr timsoliga aylanadi. “Jamila” qissasida esa ezgulik erkinlik, samimiyat va sof tuyg'ular orqali namoyon bo'lib, insonning ichki ozodligi g'oyasi bilan uyg'unlashadi. “Asrga tatigulik kun” romanida ezgulik g'oyasi yanada chuqurlashib, tarixiy xotira, vijdon va ma'naviy mas'uliyat masalalari bilan boyitiladi. Ayniqsa, manqurtlik timsoli orqali ezgulikning yo'qolishi insonni ma'naviy halokatga olib kelishi badiiy jihatdan asoslab beriladi.

Chingiz Aytmatov ijodida ezgulik doimo yovuzlik, befarqlik va ma'naviy tanazzulga qarama-qarshi qo'yiladi. Yozuvchi bu qarama-qarshilik orqali insonni axloqiy tanlov oldida tasvirlaydi. Ezgulikni tanlash — bu nafaqat shaxsiy fazilat, balki jamiyat kelajagi uchun mas'uliyatdir. Shu sababli Aytmatov asarlarida ezgulik g'oyasi kuchli tarbiyaviy va falsafiy ahamiyat kash etadi.

Chingiz Aytmatov asarlarida ezgulik obrazlari chuqur psixologik, falsafiy va ramziy mazmunda talqin etiladi. Yozuvchi ezgulikni mavhum tushuncha sifatida emas, balki aniq insoniy qiyofalar, taqdirlar va ruhiy kechinmalar orqali badiiy jihatdan yuksak darajada ifodalaydi. Aytmatov qahramonlari ezgulikni kundalik hayot, insoniy munosabatlar va murakkab axloqiy tanlovlar jarayonida namoyon etadi.

Adib ijodida ezgulik obrazlari, avvalo, oddiy insonlar timsolida gavdalanadi. Ular tashqi jihatdan qahramonona ko'rinmasligi mumkin, biroq ichki ma'naviy qudrati bilan ajralib turadi. Masalan, “Ona yer” asaridagi Tolgonoy obrazi ezgulik, sabr-toqat va insoniy matonat timsolidir. U urush fojealariga qaramay, hayotga bo'lgan ishonchini yo'qotmaydi va ona sifatida butun insoniyat dardini o'z qalbida mujassamlashtiradi. Bu obraz orqali ezgulik ona mehrida, kechirim va bardoshda namoyon bo'lishi badiiy asoslanadi.

“Jamila” qissasida Jamila obrazi ezgulikning erkinlik va samimiyat bilan uygʻunlashgan badiiy talqinini ifodalaydi. Jamila jamiyatning qotib qolgan meʼyorlariga qarshi chiqib, qalb amriga quloq soladi. Bu holatda ezgulik axloqiy jasorat, rostgoʻylik va ichki ozodlik bilan chambarchas bogʻlanadi. Aytmatov Jamila orqali insonning haqiqiy baxti faqat samimiy tuygʻular asosida yuzaga chiqishini koʻrsatadi.

“Oq kema” asarida esa ezgulik bolalik pokligi va orzu timsolida tasvirlanadi. Bola obrazi atrofidagi shafqatsiz muhitga qaramay, ezgulikni saqlab qolishga intiladi. Bu asarda ezgulik obrazi fojeaviy tus olsa-da, u insoniyat vijdoniga qaratilgan kuchli badiiy daʼvat vazifasini bajaradi. Yozuvchi bolalik pokligini jamiyatdagi befarqlik va zoʻravonlikka qarshi qoʻyib, ezgulikning himoyasiz, ammo muqaddas ekanini ochib beradi.

“Asrga tatigulik kun” romanida ezgulik obrazlari yanada murakkab va koʻp qatlamli tarzda talqin etiladi. Edigey obrazi vijdon, sadoqat va insoniy burch timsoli sifatida namoyon boʻladi. Uning doʻstga, xotiraga va anʼanaga sodiqligi ezgulikning maʼnaviy ildizlarini ochib beradi. Roman tarkibidagi manqurt obrazi esa ezgulikdan mahrum boʻlgan insonning fojeaviy timsoli sifatida ezgulik obrazlariga qarama-qarshi qoʻyiladi.

Umuman olganda, Aytmatov asarlarida ezgulik obrazlari badiiy jihatdan realistik va ramziy usullar uygʻunligida yaratiladi. Yozuvchi bu obrazlar orqali insonni axloqiy tanlov oldida koʻrsatadi va oʻquvchini maʼnaviy mushohadaga chorlaydi. Ezgulik Aytmatov ijodida hayotiy zarurat, insoniylikning asosiy mezonini va jamiyat maʼnaviy barqarorligining kafolati sifatida talqin etiladi.

Chingiz Aytmatov ijodida ezgulik obrazlari yozuvchining estetik va falsafiy qarashlarini ifodalovchi yetakchi badiiy komponentlardan biri hisoblanadi. Adib ezgulikni abstrakt axloqiy tushuncha sifatida emas, balki konkret insoniy obrazlar, hayotiy vaziyatlar va murakkab ruhiy jarayonlar orqali badiiy talqin etadi. Shu jihatdan Aytmatov yaratgan ezgulik obrazlari realistik asosga ega boʻlib, ular ramziy va falsafiy qatlamlar bilan boyitilgan.

Yozuvchi asarlarida ezgulik obrazlari, avvalo, oddiy insonlar timsolida namoyon boʻladi. Bu qahramonlar ijtimoiy mavqei yoki tashqi qahramonligi bilan emas, balki ichki maʼnaviy qudrati, vijdoni va axloqiy qatʼiyati bilan ajralib turadi. Masalan, “Ona yer” asaridagi Tolgonoy obrazi ezgulikning yuksak badiiy namunasi sifatida talqin qilinadi. U ona, ayol va inson sifatida urush fojealariga bardosh berib, hayotga boʻlgan ishonchni saqlab qoladi. Tolgonoy obrazi orqali ezgulik sabr, kechirim, fidoyilik va hayotga muhabbat kabi fazilatlar bilan uygʻun holda ifodalanadi.

“Jamila” qissasida ezgulik obrazi anʼanaviy axloqiy mezonlardan tashqarida, insonning ichki erkinligi va samimiy tuygʻulari asosida talqin qilinadi. Jamila obrazi ezgulikning jasoratli va faol koʻrinishini namoyon etadi. U jamiyatning rasmiy

qoidalariga emas, balki qalb amriga tayanadi. Bu holat Aytmatov ijodida ezgulikni axloqiy qat'iyat va shaxsiy mas'uliyat bilan bog'lashga xizmat qiladi. Jamila obrazi orqali yozuvchi inson baxtining asosi rostgo'ylik va ichki poklik ekanini badiiy jihatdan asoslaydi.

“Oq kema” asarida ezgulik obrazi fojeaviy ohangda talqin etiladi. Bola obrazi bolalik pokligi, orzu va ishonch timsoli sifatida ezgulikning eng nozik va himoyasiz ko'rinishini ifodalaydi. Uning atrofidagi shafqatsiz muhit, kattalarning befarqligi ezgulikning jamiyatda qanday ezilishi mumkinligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, bola obrazi orqali yozuvchi ezgulik insoniyat vijdonining so'nmas belgisi ekanini ta'kidlaydi. Bu asarda ezgulik obrazi o'quvchini chuqur axloqiy mushohadaga undovchi kuchli badiiy vosita vazifasini bajaradi.

“Asrga tatigulik kun” romanida ezgulik obrazlari murakkab, ko'p qatlamli va falsafiy mazmunda yoritiladi. Edigey obrazi sadoqat, vijdon va tarixiy xotiraga hurmat timsoli sifatida namoyon bo'ladi. Uning do'stlikka, an'analarga va insoniy burchga sodiqligi ezgulikning ma'naviy ildizlarini ochib beradi. Roman tarkibidagi manqurt obrazi esa ezgulikdan butunlay ajralgan insonning ramziy timsoli bo'lib, ezgulik obrazlariga keskin qarama-qarshi qo'yiladi. Bu qarama-qarshilik orqali yozuvchi ezgulik va yovuzlik o'rtasidagi axloqiy kurashni falsafiy darajada yoritadi.

Umuman olganda, Aytmatov asarlarida ezgulik obrazlari realistik tasvir, psixologik chuqurlik va ramziy ifoda uyg'unligida yaratiladi. Yozuvchi ezgulikni insoniy mavjudlikning asosiy mezon sifatida talqin qilib, uni jamiyatning ma'naviy barqarorligi bilan bevosita bog'laydi. Ezgulik obrazlari orqali adib o'quvchini axloqiy tanlov, vijdon va mas'uliyat haqida chuqur fikrlashga chorlaydi. Aynan shu jihat Aytmatov ijodining badiiy va ma'naviy ahamiyatini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi.

NATIJA (RESULT)

Ushbu tadqiqotda Chingiz Aytmatov ijodida ezgulik g'oyasi va ezgulik obrazlarining badiiy talqini tizimli hamda kompleks tarzda tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, ezgulik Aytmatov ijodining g'oyaviy-badiiy asosini tashkil etuvchi yetakchi konsepsiya bo'lib, yozuvchining butun adabiy merosida uzluksiz va izchil ravishda rivojlanib boradi. Ezgulik adib asarlarida tasodifiy axloqiy tushuncha emas, balki inson mavjudligining ma'naviy mohiyatini belgilovchi fundamental mezon sifatida talqin etiladi.

O'tkazilgan tahlillar shuni aniqladiki, Aytmatov ezgulik g'oyasini asosan badiiy obrazlar orqali ochib beradi. Bu obrazlar real hayotdan olingan bo'lib, chuqur psixologik tahlil, ramziy ma'no va falsafiy umumlashtrishlar bilan boyitilgan. Tolgonoy, Jamila, Edigey, “Oq kema”dagi bola kabi qahramonlar ezgulikning turli ko'rinishlarini — ona mehrini, ichki erkinlikni, vijdon va sadoqatni, bolalik pokligini

ifodalovchi badiiy timsollar sifatida namoyon bo'ladi. Ushbu obrazlar orqali ezgulik insonning ichki ma'naviy dunyosi bilan bevosita bog'liq hodisa ekanligi asoslab beriladi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, Aytmatov asarlarida ezgulik ko'pincha murakkab ijtimoiy-tarixiy sharoitlar fonida tasvirlanadi. Urush, ma'naviy tanazzul, befarqlik va zo'ravonlik kabi omillar ezgulik obrazlarining badiiy ta'sir kuchini yanada oshiradi. Ayniqsa, manqurt obrazi orqali ezgulikdan ajralgan insonning fojeaviy qiyofasi yaratiladi va bu holat ezgulikning insoniy xotira, milliy o'zlik va ma'naviy meros bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatadi. Bu qarama-qarshiliklar Aytmatov ijodida ezgulik va yovuzlik muammosining falsafiy darajada qo'yilganidan dalolat beradi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari Aytmatov ijodida ezgulik g'oyasi kuchli tarbiyaviy va ijtimoiy ahamiyatga ega ekanini ko'rsatdi. Yozuvchi ezgulikni faqat shaxsiy fazilat sifatida emas, balki jamiyat ma'naviy barqarorligining muhim omili sifatida talqin qiladi. Ezgulik obrazlari orqali o'quvchi vijdon, mas'uliyat, insoniy burch va axloqiy tanlov masalalari haqida chuqur mushohada yuritishga undaladi.

XULOSA (CONCLUSION)

Chingiz Aytmatov ijodining asosiy g'oyaviy va estetik mohiyati – bu ezgulik obrazlarini badiiy va falsafiy darajada yuksak tasvirlashdan iboratdir. Uning asarlarida ezgulik nafaqat axloqiy ideallar, balki insonning borlig'i, vijdoni, ma'naviy o'sishi va ijtimoiy pozitsiyasining belgisidir. “Jamila” asarida insoniy tuyg'ularga sadoqat, “Alvido, Gulsari”da halollik va vijdon azobi, “Asrga tatigulik kun”da tarixiy ong va sadoqat, “Somon yo'li bo'ylab yo'lchi yulduz”da esa ruhiy izlanish va ma'naviy mas'uliyat ezgulik obrazlari orqali teran yoritilgan. Har bir asarda ezgulik turli qiyofalarda – sevgi, sadoqat, vijdon, tarixga hurmat, yoki insoniylik orqali namoyon bo'ladi, ammo mohiyatan ular birgina g'oyaga xizmat qiladi: **inson ezgulik orqali o'zini topadi, o'zini angelaydi, jamiyatni anglatadi.**

Demak, Aytmatov adabiyotida ezgulik obrazlari oddiy ijobiy qahramonlar emas, balki jamiyatning axloqiy holati, insoniyatning tarixiy taqdiri va ruhiy dunyosining badiiy ifodasidir. Bu obrazlar orqali yozuvchi o'quvchini nafaqat syujetni kuzatishga, balki chuqur falsafiy mushohada yuritishga, hayotiy tanlovlar oldida to'g'ri qaror qabul qilishga undaydi. Aynan shu jihatlar tufayli Aytmatov ijodi **nafaqat badiiy, balki ma'naviy-ma'rifiy ahamiyatga ham egadir.**

Tahlil natijalariga ko'ra, Aytmatov asarlarida ezgulik obrazlari realistik tasvir, chuqur psixologik tahlil va ramziy ifodaning uyg'unligi asosida yaratilgan. Tolgonoy, Jamila, Edigey, “Oq kema”dagi bola kabi qahramonlar orqali ezgulik mehr-shafqat, vijdon, sadoqat, sabr-toqat, ichki erkinlik va ma'naviy poklik timsolida namoyon bo'ladi. Ushbu obrazlar yozuvchi tomonidan oddiy insonlar taqdiri orqali umumlashtirilgan bo'lib, ular ezgulikning kundalik hayotdagi real ko'rinishlarini ifodalaydi.

Shuningdek, tadqiqot davomida ezgulik g'oyasining yovuzlik, befarqlik va ma'naviy tanazzul hodisalari bilan qarama-qarshi qo'yilishi Aytmatov ijodining muhim badiiy usullaridan biri ekanligi aniqlandi. Ayniqsa, manqurt obrazi orqali inson xotirasidan, milliy o'zligidan va ma'naviy qadriyatlaridan ajralganda ezgulikning yo'qolishi qanday fojeaviy oqibatlariga olib kelishi chuqur falsafiy mazmunda ochib beriladi. Bu qarama-qarshiliklar orqali yozuvchi o'quvchini axloqiy tanlov va vijdon masalalari ustida mushohada yuritishga undaydi.

Xulosa qilib aytganda, Chingiz Aytmatov asarlarida ezgulik obrazlari nafaqat badiiy-estetik ahamiyatga ega, balki kuchli tarbiyaviy, ma'naviy va ijtimoiy mazmunni ham o'zida mujassam etadi. Ezgulik adib ijodida insoniylikning asosiy mezoni sifatida talqin qilinib, jamiyatning ma'naviy barqarorligi va shaxs kamolotining muhim omili sifatida baholanadi. Shu bois Aytmatov ijodini ezgulik g'oyasi nuqtayi nazaridan o'rganish adabiyotshunoslik fanining dolzarb masalalaridan biri bo'lib qoladi hamda yosh avlodni ma'naviy barkamollik ruhida tarbiyalashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Jo'rayev, S. (2014). *Chingiz Aytmatov ijodining g'oyaviy-estetik xususiyatlari*. Toshkent: Fan.
2. Madrahimov, A. (2012). *Adabiy tahlil va talqinlar*. Samarqand universiteti nashri.
3. Sharipov, H. (2019). "Aytmatovda ezgulik va fojia: umumiy tahlil". *Filologiya masalalari*, 3(12), 45–56.
4. Rustamova, D. (2021). "Chingiz Aytmatov asarlarida tarix va zamon muammosi". *Til va adabiyot*, 2(5), 77–88.
5. Mannopov, M. (2022). "Ezgulik va yovuzlik obrazlari talqini". *Adabiy meros*, 1(9), 12–23.
6. Axmedova, Z. (2020). "Adabiyotda axloqiy g'oyalar ifodasi". *Jahon adabiyoti*, 4(18), 66–73.
7. Qodirova, M. (2017). "Chingiz Aytmatov qahramonlarining ruhiy olami". *O'zbek tili va adabiyoti*, 5(30), 34–40.
8. M. Abdullayeva. Chingiz Aytmatov asarlarida ezgulik va insoniylik konsepsiyasi, 2021.
9. R. Muslixiddinova. Badiiy makon va qahramon psixologiyasi: Aytmatov misolida, 2020.
10. T. Abdumuminova. Milliy va universal qadriyatlar Aytmatov ijodida, 2019.
11. Sh. Avezova. Aytmatov asarlarida ezgulik va vijdon muammosi, 2022.